

texty

**číslo 17
jáaro 2009**

Úvodník:

Ráno v knihkupectví

Pár ustaraných kroků po širokém chodníku na náměstí, klíč ve dveřích (dveře jdou otevřít poměrně lehce – a kdo říkal, že se zámek nemá olejovat?), zamknout za sebou, vypnout zabezpečovací zařízení, první cvaknutí spínače přímotopu (ach jo, už víří stovky v luftě), otevřít dveře do dvora, překročit odpadlé dlaždice (kruci, ti řemeslníci už jsou jako před převrácením, na dvůr s jediným kýblem malty je nikdo nedostane), lopata a metla, obřad zametání (dnes jenom 5 vajglů, při tomto pohybu lidí na náměstí bude stát tržba za prd), přetřít výlohy od dětských prstů (aspoň ty malé dlaně ještě knížky přitahují), návrat s ohlédnutím, zamknout za sebou, cesta do prvního poschodí po příkrých schodech, druhé cvaknutí spínače přímotopu (už víří v hlavě všechno), pohled do rohu brlohu bez oken, tzv. kanceláře, usadit zapomenutý kryt na klávesnici psacího stroje (to Hanes zas psal faktury), tak.

Sedím pytlovitě usazen na prastaré knihkupecké židli (sedával na ní v šedesátých, sedmdesátých, osmdesátých a na počátku devadesátých let vsetínský knihkupec pan Hévr). Pohled stahují dvě nové knížky na stole přede mnou. Jednu, tu útlejší, básnickou, nazvanou *Něco není v pořádku?* (z chorvatského originálu *Nešto nije u redu?* přeložil Jiří Hrabal, mezi jiným také muž od našich Textů, a vydalo olomoucké nakladatelství Periplum) беру do rukou, palcem se proberu ve stránkách a na jedné zadrhnu: „Myslíš, že stačí stoupnout si sem, kde teď jsi,/ a že se život před tebou prostře/ jak ubrus před obědem?“ Zvláštní. Něco někde zaznělo. Knížku jsem zavřel, cítil samet černého přebalu a slyšel praskot v neviditelném dřevě starého domu. Ta druhá knížka jako by tu ležela té první navzdory. Skoro bílá nesla název *Z dopisů Stanislava Vodičky Petru Holmanovi (1973-1982)* – vydali jsme ji u nás pro Obecní úřad Tasov a hned na sedmé stránce, u níž se prst zastavil, tasovský umělecký knihař Vodička píše: „Něco v nás neustále pracuje k dokonalosti. Jako by člověka a lidské společenství zvolna a neustále obracelo do jiného světla. Tak vidíme totéž jinak. I sami sebe vidíme stále jinak. Usnadňuje to cestu dopředu a pomáhá to k návratům zároveň.“

Díval jsem se z okna prvního poschodí na pusté náměstí a holé stromy, mezi nimi lípu která jediná ve větvích nesla stopy listů. Ale větve s tím odcházením působily sklesle a trochu zapomenutě. Pod nimi snad přece nějak zůstávají zaznamenány stopy mé ranní cesty. Je to jiná cesta než ta, kterou jsem shora popsal? *A nešto nije u redu? Všecko je v pořádku, Jirko.*

Dalibor Malina

Obsah:

úvodník

Dalibor Malina: Ráno v knihkupectví___2

próza

Petr Kersch: Pátrání___4_11

Petr Měrka: Češi jsou k Valachům sprostí___18_20

Pavol Ičo: Z tmavých hôr___21_27

překlad

Wiesław Malicki : * * * ___15

Michail Baru: * * * ___29

Sergej Morejno: * * * ___31

comics

Michal Jareš: ___16_17

recenze

Vojtěch Kučera: Socha – výkřik, třpyt!___30_31

rozhovor

Jakub Chrobák: Rozhovor s Petrem Králem___12_15

jen tak

Jakub Chrobák: ___28_29

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267
756 24
<http://kotrla.com>
pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina
Dolní náměstí 344
755 01 Vsetín
tel.: 571 419 531
knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 47, ročník XIII., šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina, redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík, Dalibor Malina, Milan Orálek, Martin Škabraha; registrace MK ČR E 13264, internetová adresa: <http://www.inext.cz/texty>
Nevyžádané texty nevracíme ani neelektrujeme.

PETR KERSCH

Pátrání

Vaši adresu? Vaši adresu mi dali na policii. Viktor Brojir, rue Damas, dům číslo patnáct. Domek je blízko přístaviště, řekli a ukázali mi na leteckém snímku města, kde to je. Poradili mi i cestu: Nejlíp se tam dostanete po boulevard Uljanoff, pojedete až k nábřeží, vlevo uvidíte přístaviště pro jachty. Jedte vpravo druhou příčnou ulicí a jste tam.

Prohlásili, že fotografii mojí dcery – tadyhle je ta fotka, podívejte – si zobrazí do počítače a obrázek přenesou do všech služeben v arondismánu, ale až ráno. Teď v noci to nemá cenu, řekl ten policista. Podle jeho názoru si Betyna vyrazila s nějakou partou nebo s nějakým hezkým chlapcem. Těch tady v Bretani máme dost, dodal a smál se – nemějte strach, pane, vím, o čem mluvím... Mám tři dcery, pane, ta nejstarší je zrovna v tom věku jako ta vaše. Já to znám: slíbí, že přijde do půlnoci a vrátí se za svítání; rozcuchaná, na sukni vzadu mokrý písek z pláže a kruhy pod očima...

Ukázal jsem jim dopis, který jsem našel na posteli v našem hotelovém pokoji. Pět řádek ve spěchu napsaných tužkou.

Tati, nečekej, já se s Tebou domů nevrátím. Našla jsem konečně Miriam. Pojedeme s ní někam pryč. Někam hodně daleko, asi na Martinique. Zavolám Ti. Betyna.

Na policii mi doporučili, ať nechám dopis přeložit do francouzštiny, správnost překladu musí být úředně ověřena a pak se teprve může začít něco dělat.

Byl jsem bezradný. Předevčírem bylo dceři šestnáct, výlet do tohoto překrásného města na pobřeží Atlantiku měl být dárek podle jejího přání. Zeptal jsem se policistů svou školní fráninou, co mám dělat? Jsem bezradný, je suis un pére désespéré, jsem zoufalý tatínek... Jeden z nich mi dal vizitku s vaší adresou. Řekl, že pocházíte taky z Československa, že jste pátrací agentura a že máte s hledáním dětí velké zkušenosti.

*

Brojir mi nabídl židli u kuchyňského stolu. Velké hodiny na zdi ukazovaly jedenáct. Prohlížel Betyninu fotku. Pak si četl její vzkaz – a zase vzal do ruky fotografii a zeptal se, jak je ten snímek starý a kdo je Miriam. Odpovídal jsem s nejistotou. Měl bych o přátelích své jediné dcery vědět víc. Víم, že Betyna objevila Miriam na internetové seznamce a že si *mejlovaly*. Nemám tušení, jak Miriam vypa-

dá, jak dlouho ta korespondence trvá, odkud Miriam je. Ano, mohly si psát francouzsky, na jazyky má moje dcera nadání a francouzsky umí mnohem líp než já. Ano, má doma v Praze počítač, ale není tam nikdo, koho bychom mohli požádat, aby ho zapnul, moje žena od nás odešla a žijeme s dcerkou sami – letos na podzim to bude dva roky, co jsme sami. Ano, štíhlounká, výška stošedesát pět, váží asi padesát kilo. Taková musí váha to je. Doma Betyna zlobí s jídlem, zato ve Francii jí chutná... Samozřejmě, má svou kreditní kartu, číslo mám někde v diáři. Neblokoval jsem tu kartu, Betyna by mohla zůstat bez peněz zrovna ve chvíli, kdy by nějaké potřebovala.

Celý večer – dřív, než jsem se odhodlal jít na policii – jsem jezdil po městě vypůjčeným autem nazdařbůh, zastavoval se u různých barů a klubů, kde už otevřeli, ukazoval tuto fotografii, říkal její jméno a že jsem její otec. Někde mne odbyli, jinde zase byli vstřícní, volali na sebe, radili se, prohlíželi snímek, mluvili rychlou, pro mne úplně nesrozumitelnou francouzštinou – výsledek nula. Nikdo ji nespátřil, nikomu nebyla povědomá, nikdo jméno Betyna nezaslechl... Betyna – tak jí říkáme odmalíčka. V cestovním pase má napsáno Alžběta, ale žádný Francouz to jméno neumí vyslovit.

Brojir řekl, že bychom se měli držet jména Miriam – je neobvyklé. Zná lidi, kteří si takových nápadných detailů všímají. Na hodinách byla půlnoc, pootevřeným oknem jsme slyšeli vítr vanoucí od moře, jak proniká větvemi a listovím stromů za domem.

Brojir usedl k počítači, obrazovka se rozzářila a její nazelenalé světlo mu osvětlilo tvář. Jak sledoval svůj text na monitoru, mhouřil oči jako starší člověk, který by měl nosit na čtení brýle, ale není na ně ještě zvyklý a zapomíná je v kapse. Dohněda sluncem opálený nos a bílé čelo – Viktor Brojir tráví hodně času pod širým nebem a určitě i na moři nosí na hlavě klobouk. Tady na pobřeží – řekla mi jednou Betyna – tady má nějakou lodku každěj. Jako u nás třeba kolo...

Brojir mi vysvětlil, že rozesílá via internet pár otázek některým svým dobrým známým a musí je ještě upozornit telefonem, protože všichni jsou sice v téhle noční době vzhůru, to způsobuje povaha jejich práce, ale není to taková práce, že by při ní vysedávali u počítačů. Vzal do ruky mobil a poznamenal, že půjde s tím telefonováním radši na terasu.

*

Pečlivě za sebou zavřel. V domě bylo ticho, ozýval se jen tikot hodin a bzukot ze skříňky počítače.

V tu chvíli jsem zaslechl za stěnou výkřik – vykřikla nějaká žena – následovalo sténání a znovu – výkřik – o poznání silnější než prve – a znovu hlasité sténání.

Zaklepal jsem na sklo dveří, vedoucích na terasu. Vedle nařiká nějaký člověk, řekl jsem Brojirovi. Ten tam vběhl a já za ním, že s něčím pomůžu, bude-li to zapotřebí.

Ne – nechodte sem, otočil se Brojir a dlaní, namířenou na mne, naznačoval, že se mám zastavit a nepřibližovat se k posteli, stojící vzadu v rohu ztemnělého pokoje. Otevřenými dveřmi vnikalo dost světla, stačil jsem si všimnout, že postel připomíná nemocniční lůžko, že na ni leží nějaké děvče, zabalené do bílého hábitu bez rukávů. Zmítala se, připoutána k posteli širokými popruhy, paže měla nahé a připoutané k bokům. Dlouhé tmavé vlasy jí zpola zakrývaly tvář. Vykřikovala neznámá, chrčivá slova. Výkřikům jsem nerozuměl, ale pochopil jsem, že to nejsou žádné prosby. Byly to nesrozumitelné nadávky a kletby.

Srozumitelné bylo Brojirovo gesto... Pravou rukou přidržel dívku k posteli a levou mi ukazoval: Ne, počkejte, nikam nechodte, rozsviňte, vypínač je vedle dveří, podejte mi tamhleto krabici... Přidržte té holce hlavu, ať sebou tak nehází... Takhle zezadu, postavte se za postel, ano, správně, hned to bude. Řekl pár slov francouzsky a napíchl dívčí předloktí injekční jehlou, vytlačil z injekční stříkačky do vpichu celý objem čirého roztoku, cítil jsem v prstech, jak odpor dívky slábne, jak svaly na šíji povolily... Odhrnul jsem jí husté vlasy; zíraly na mne tmavé oči pod klenutým, pěstěným obočím, hladké čelo, rovný a úzký nos, oteklé a do krve rozkousané rty... Tvář z pohádky... Opuchlá víčka za chvíli Šeherezáda přivřela a ozdobila je obloučkem z černých řas.

*

Svívalo. Vítr zesílil. Na terase bylo možno rozeznat dřevěné zábradlí a zakrslou palmu, zasazenou ve velikém proutěném koši. Brojirova pošta na internetu hlásila pět nových zpráv, čtyři ve francouzštině, jedna v angličtině. Četl jsem je Brojirovi přes rameno. Francouzské oznamovaly, že odesílatelé se ničeho nedopátrali... V anglickém textu čekalo překvapení.

Hi, Viktor, sailboat Miriam anchored here stage C box 526. Max

Miriam kotví?...

Jo – řekl Viktor Brojir – Miriam je plachetnice, čtete přeci... Kotví v přístavišti zdejšího jachtklubu.

Molo C, kotviště 526. Asi máte dcerku tam. Jděte hned, je to kousek odtud, za patnáct minut jste na místě. Jděte pěšky, auto nechte stát tady v ulici, ať dcerušku nevyplašíte.

Podíval se na hodiny a poznamenal, že za tři hodiny začíná odliv. Jestli mají v úmyslu zdrhnout, bude nejvhodnější doba k vyplutí ráno.

Jak to – mají zdrhnout? Kdo? Proč? Nechápu nic... Je toho na mne moc... Dítě přivázané k posteli a uspané injekcí... Dcera mi utekla... S nějakou Miriam, napsala mi vzkaz a zmizela... A najednou je Miriam loď, která stojí v přístavišti čtvrt hodiny odtud! To jsou nepochopitelné věci... Děvče vedle – mluví tak divně, mluví arabsky? I kdyby to byla vaše příbuzná, víte, čeho jsme se tady dopustili? K tomu nepotřebuju znát francouzské zákony! A já vám k tomu napomáhal...

Brojir mne napomenul – pst, ať se Jadida neprobudí. Jaká Jadida? Ta žába vedle – šeptal Brojir – pomohl jste mi, dík, ale ta patří mně. Vy se starejte o svou dceru... Vsadím se – pokračoval – že Miriam je jméno lodi, která měří dobrých deset metrů, na stěžeň zatím hlavní plachtu nevytáhli... Uprostřed paluby jsou schůdky, vedou dolů do kajuty, dva lidi se tam pohodlně vejdu. Na zádi bude asi motor a vlaječka, nejspíš ve francouzských barvách...

Podivil jsem se: Mluvíte tak, jako kdybyste tu loď znal! Brojir odpověděl, že takových plachetnic, které jsou schopny s dvoučlennou posádkou přeplovout Atlantik, stojí v přístavišti víc. Martinique? S mezipřistáním na Kanárských ostrovech, s dostatkem potravin, vody a benzínu, s příznivým větrem, s trochou jachtařských zkušeností... Plavba trvá asi měsíc nebo nejvýš pět týdnů.

Co by asi Betyna hledala na Martiniku?

Najděte tu loď a zeptejte se dcery, pokud neodpluli, odpověděl Brojir.

*

Když přicházíte k přístavišti za svítání a spatříte stožárový les, opředený lianami lanoví a větve mi ráhen, ocitnete se ve středu pozornosti: stovky bystrých očík vás sledují z nábřežních zdí a vlnolamů, některý racek přitom zamáchne křídly a přešlápne z jedné nohy na druhou, jiný zase vzlétne proti červánkům a pozdraví první sluneční paprsky křikem, který se rozléhá široko daleko.

Molo C je chodník sbitý z fošen a prken, namořených olejem na tmavo, zesponu ho podpírají kůly hluboko zatlučené do dna zátoky. Nesou chodník metr nad vodou, mezi nimi jsou chodníková pole prohnuta až k hladině a někde proudící voda

prkennou plochu zaplavuje; abyste neuklouzli, můžete se přidržet dřevěného zábradlí po obou stranách. Střídavě vlevo a vpravo je zábradlí přerušeno. V těch místech jsou přivázány k molu motorové čluny, pramice, menší a větší plachetnice, katamarány... Pohupují se, ozývá se skřípot a vrzání lodních součástí, tlusté provazy jsou vlhké od noční mlhy, střídavě se napínají a zase volně prověšují, jak vlna za vlnou lodě nadnášejí. Zelenohnědé řasy, mokré a páchnoucí rybinou, vyplavilo moře až sem, zachytily se na pilotech a zdobí boky lodí, připoutaných na kotvištích.

Bylo časně a liduprázdno. Místo označené plechovou bójí s číslem 526 bylo volné, loď tu nebyla, nezbyly tu ani stopy po nedávném odplutí. Nízko nad bójkou se vznášel mořský racek, rozpínal černobílá křídla proti větru, občas vykřikl, jako by o zmizelé Miriam věděl.

*

Ulice Damas byla ještě v jitřním stínu mohutných platanů. Listí se třepetalo v západním větru. Auto stálo pod platany netknuté, Brojir zavíral v prvním poschodí okno, spatřil mě a zamával, abych šel nahoru.

Miriam odplula... Půjdu na policii, budu si stěžovat na jejich liknavost, mají helikoptéru, rychlé policejní čluny, ať zakročí, proboha, vždyť je to únos...

Brojir se zeptal, zda jsem viděl, jak loď odplouvá.

Ne, neviděl a nijak zvlášť jsem se nerozhlížel – dodal jsem – přes ty stožáry a svinuté plachty nebylo na moře vidět a taky bylo šero. Nikde nikdo, abych se mohl zeptat nějakého svědka... Jen vítr od moře a křik racků... Kde je moje dcera?

Brojir poklepal zlehka prstem na velký barometr, zavěšený vedle okenního rámu. Ručička poskočila o pár milimetrů dolů.

V tomhle počasí by vyjel na moře jenom ten, kdo neodkladně musí, vysvětloval a dodal: Jděte na přístavní kapitanát, třeba si všimli nějaké odvážené lodi se skasanou plachtou, jak odjíždí nebo zaslechli alespoň její lodní motor, jak se vzdaluje.

Namítl jsem, že na kapitanátu se mnou nebudou chtít jednat. Jsem cizinec, francouzsky pořádně neumím a nejsem člen jachtklubu. Poslali by mně tak jako tak na policii nebo by dokonce na mne policisty přivolali, že tam otravuju s nějakou báchorkou o uneseném dítěti...

Brojir se zarazil: To by se mohlo stát, máte pravdu. Vrátime se do přístavu spolu. Mě tam znají. Začal zavírat okenice a zamykat dveře.

Jadida? Ta už tady není, odpověděl, před chvílí

ji odvedli příbuzní. Čekal jsem někoho z její rodiny už včera večer, místo nich jste přišel vy. Včera bylo špatné počasí nad celou severozápadní Afrikou; v Rabatu prý museli odlety malých letadel zrušit.

Zeptal jsem se: Co vlastně děláte? U policie vás považují za specialistu na hledání ztracených dětí. Brojir připustil, že takhle kdysi začínal. Poslední roky je těch děcek ale moc, tak se zaměřuje na děvčata z muslimských rodin, která utíkají před svatbou. Zasnubují je, když to jsou ještě děti, někdy se s předurčeným ženichem ani neznají. Nejde jenom o nevěstin majetek, jde taky o poslušnost budoucí manželky. Jenomže holka roste, nabere rozum, notabene pošlou ji do francouzské školy. Najde si někoho, kdo nemá s islámem nic společného, někoho, s kým chce zdrhnout od rodiny, s kým chce žít po evropsku. Když se to dozvím včas, dodal Brojir, tak ji skoro vždycky chytím, a když dostanu od zákazníků slíbený fric, tak jim žábu předám. Policie s takovou fugueuse nechce nic mít, jsou s tím jenom opletačky. Jadida má štěstí, že je z Maroka – pakistánské děvče někdy příbuzní rovnou zabijí.

*

Ředitelství přístavu – capitainerie – je v čtyřpatrové kamenné budově na nábřeží vedle starého majáku. V přízemí, kde je velká hala s několika pohodlnými křesly, mne Brojir vyzval, abych si zatím sedl. Šel k recepčnímu pultu, ukázal úředníkovi nějaký papír, podepsal se, úředník souhlasil, chvíli hovořil do telefonu, objevila se žena v červené kombinéze, malá, kudrnatá mulatka se svítícím úsměvem, bonjour, Victor – bonjour, madame – políbili se třikrát na tváře, ça va? Ça va bien... Brojir ztišil hlas, vysvětloval, gestikuloval, žena v červeném pohlédla na mne, vytáhla z kapsy náprsního dílu telefonku a mluvila do něj zase tou zběsilou francouzštinou. První slova vždycky jakžtakž ulovím: Oui... Si... Pourquoi... Elle... Deplacement... Ale zbytek vět se mi ztrácí v příboji neznámých slov...

Půjdeme nahoru, inspektorka jde s námi, vyzval mě Brojir a dodal, že loď Miriam je pravděpodobně ještě v přístavu. Vstoupili jsme do zdviže. Madame stiskla tlačítko, hleděla obdivně na Brojira, který mi česky vysvětloval, že včera večer Miriam bez posádky byla odtažena přístavní službou na jiné kotviště. To se někdy musí udělat. Každý řádný člen klubu, který má zapláceno určité kotviště v přístavu, má právo, aby jeho kotviště bylo volné, když se odněkud vrací. A pětsetdvacetšestka ohlásila náhle dojezd z dlouhé cesty.

Majitel Miriam je jenom čekatel... Na řádné členství v jachtklubu čekáte až pět let... Včerejší informaci o umístění Miriam opsal Max z registru, který platil včera ve dvacet hodin – noční přesuny lodí bývají ojedinělé a zapisují se do přístavního registru až na ranní směně.

Na horním patře jsme přistoupili k prosklenému širokému výhledu. Pod námi byl celý přístav jako na dlani. Inspektorka přinesla velký triedr a dlouhý námořnický dalekohled. Pozorovala přístaviště asi minutu, kývla na mne. Les voila!

Brojir řekl, že Miriam stojí na čísle devět, téměř na konci mola B, hned vedle velkého motorového člunu, natřeného na zeleno. Jestli ho taky vidím?

Ano, měl jsem v zorném poli zelenou loď a hned vedle ní byla vidět dlouhá, jednostěžňová plachetnice, na bílé přidi se někdo pohyboval. Pak jsem objevil u stožáru druhou postavu, zřejmě vylezla z podpalubí. Mohla by to být Betyna, zdálo se, že je to ženská. Drobná, štíhlá postavička... Na hlavě měla slamák, přidržela si ho ve větru. Podle toho gesta... Křičel jsem: Bety! Poznávám ji! Je to ona! Jdu tam! Honem!

Brojir mne zadržel. Řekl, že na zádi Miriam je vidět přívěsný motor – když se přiblížím, posádka mě pozná. Polekají se, zpanikaří, nastartují a odjedou. Půjdu k nim sám, pokračoval Brojir, nechte to na mně, půjdu jako člověk z přístavního personálu, budu vypadat důležitě, ponesu v ruce nějaké papíry a zamávám s nimi, že jako potřebuji něco v nich doplnit... Zdržím je v kajutě, mezitím přijdete vy... Čtvrt hodiny za mnou, to by mělo stačit... Dřív nechodte...

*

Chodník mola B nesměřoval přímo, asi po sto krocích mezi kotvícími plachetnicemi a katamarány zahnul v tupém úhlu vlevo. Než jsem došel k místu, kde se směr chodníku mění, zaslechl jsem, že někdo jde po prknech proti mně. Zastavil jsem se. Dřevěná konstrukce se zachvívala a duněla, kráčejících osob muselo být víc.

Objevil se Brojir, držel za ruku Betynu, která šla o krok za ním. V druhé ruce držela slamák s bílou stuhou a byla bosa. Nezpěchovala se, nenechávala se táhnout – kdyby byl prkenný chodník o něco širší, mohli jít snadno vedle sebe.

Za touto dvojicí šel mladík, vypadal jak obyčejný chasník, kterého můžete zastihnout ráno v tržnici, kde prodává čerstvé ryby. O hlavu vyšší než Betyna, v ošoupaných jeansech a bílé vestě na holém těle. Se sklopenou hlavou se zastavil za Brojirem a mojí dcerou.

Dobré jitro, tati, řekla pokorným tónem.

Zeptal jsem se, kde má boty.

Brojir se zasmál, pustil její ruku a řekl, že Bety za svítání uklouzla, když přelézala z chodníku do rozhoupané lodi, naštěstí Nicolas ji zachytil včas, takže si nohy jenom namočila a nemá je zlámané, což se někdy přihodí, když nějaký nešika uvízne mezi trupem lodi a konstrukcí mola.

Jak jsme tam stáli, prkenná podlaha se začala pod námi prohýbat. Cítil jsem chladnou vodu až u kotníků. Řekl jsem Betyně, že bychom si měli snad něco vysvětlit.

Pojďme někam, kde je víc sucho, navrhnul Brojir a dodal, že mladí mne chtějí odprosit a pozvat na vyjíždku, až se počasí umoudří.

Prohlásil jsem, že na žádný Martinik v takové kocábce nejedu. Nicolas taky ne – poznamenal Brojir a otočil se k mládenci: Kam že jste se chtěli vydat?

Nicolas ukázal na západ. Pár mil odtud. Ile de Groix, velký ostrov. Bydlí tam jeho rodiče.

*

Seděli jsme s Brojirem pod slunečníkem na terase Café Carnot. Počasí se konečně umoudřilo, slunce žhnulo svými červencovými odpoledními paprsky na město a ve vzduchu voněla sůl. Na letišti mám být až v sedm večer, vysvětloval jsem Brojirovi, kufr mám tady pod stolem, protože hotelový pokoj musel být uvolněn nejpozději v poledne. Ano, vracím se sám. Dcera přijede za mnou až za týden. Říká, že Nicolase miluje... Myslím, že je na čase, aby se zamilovala doopravdy. Jistě, Nicolas není žádný Romeo, ale mluvil jsem s ním na rovinu a prohlásil, že mi rozumí, že na Betynu dá pozor, že ji má moc rád.

Chtěl jsem ještě dodat, že se znají dlouho, ale jenom podle internetových stránek. Teď už budou asi na tom ostrově, na tom Groixu. Brojirovi zabzučel telefon v kapse. Přiložil ho k uchu, řekl něco jako Oui... C'est moi-meme... D'accord... Merci, madame...

Musíme se rozloučit, řekl a podal mi ruku, volají mě.

Zeptal jsem se: Zase Maroko? Ach, ne, tentokrát je to Libanon, odpověděl, sbohem, pozdravujte Prahu.

OBRÁCENÁ STRANA MĚSÍCE
<http://www.obracena-strana-mesice.cz/>

ROZHOVOR S PETREM KRÁLEM

V poslední době je Tvoje postava v českém literárním životě nepřehlédnutelná. Není to dáno jen Tvými básnickými knihami (které by stačily), je to také tvou umanutou potřebou diskuse: zdá se, jako by si žádný text nebyl před Tebou jistý, neustále vyžaduješ dovysvětlení, pregnantnější argumentaci atd. V Čechách to působí velmi svěže. Zdá se mně dokonce, že se Ti podařilo tento literární provoz probudit. Napadlo Tě někdy, čím by to mohlo být? Jak to, že u nás nemáme potřebu vášnivě a otevřeně diskuze? Nebo jsme ji měli a ztratili? Nebo ji jenom já nevidím?

Má potřeba diskuse se Ti zdá umanutá, ale já se spíš krotím, k diskusi je toho kolem tolik, že bych se k ničemu jinému nedostal. Výměna názorů – i prosté sdílení – pro mne k psaní a ke čtení patří přirozeně; a jako vděčně hlásím jednomu, že mě jejich básně „oslovily“ (neodpovědět na oslovení je přece hulvátství), upozorňuju ty, co veřejně blábolí, že to neprochází bez povšimnutí (tím spíš, když své bláboly vyučují, jako Jiří Trávniček).

To, na čem jsem postavil svou existenci, se holt snažím brát vážně, třebaže si nad tím nedávno jistý recenzent Welesu mohl ukrotit hlavu. Zdálo se mu to marné, to se ví – věci však mají i ten smysl, který jim *přikládáme*. Naštěstí jsou i jiní k debatě ochotní lidé, jako Jan Štolba nebo Božena Správcová; vcelku však k ní chuť chybí, to je zřejmé, ostatně nejen u nás. Nejspíš nebudí chuť sám dnešní svět; nebo aspoň nutí myslet jen na vnější, praktické nezbytnosti. O knihách tak píšou převážně ti, co to potřebují ke kariéře, a tak, aby splnili pensum: studenti a profesori. Ti se místo debaty spíš trumfují v citátech... Má remcání ale dnešního čtenáře sotva zajímají víc, Tvé opačné tvrzení nechám výhradně Tvé zodpovědnosti.

Tvůj pohled koresponduje s tím, co slýchám od čtenářů mimo tzv. kulturní centra a především mimo akademickou půdu. Od svých kolegů občas slýchávám otázku: Na čem děláš? místo: Co čteš? Děsí mě tato představa zkoumání literatury jako jakési neživé veličiny, děsí mě to neustálé hledání metod, jak mluvit o psaní a čtení co možná nejs sofistikovaneji, rozuměj nejchladněji. Tato

neschopnost brát literaturu jako to, na čem lze založit svůj život, jak říkáš, projevuje se asi nekřiklavěji ve frigidnosti literární kritiky. Je opravdu jen omezené množství hlasů, za kterými – nebo proti kterým – lze jít. Jak ale z toho kruhu ven? Máš jistě zkušenost s podobným životem ve Francii. Jsou i tam úvahy o literatuře stejně chladné?

Choroby současnosti jsou celosvětové, ve Francii je situace jen o to lepší, že tam o poesii víc píší sami básníci, kteří to přece jen trochu „rozjedou“ – aspoň v tzv. specializovaných revuích. V běžném tisku se ale o poesii nepíše vůbec, a část zmíněných revuí je v rukou nesnesitelných dogmatiků a sekerníků z řad programových avantgardistů.

U nás se o básních (a o knihách vůbec) nepíše ani tak chladně jako vlažně a nevýrazně, bez jiskry – samosebou až na výjimky. Snad je to i tím, co pisatelé jedí a kde nakupují, hospody-kantýny, supermarkety a řeznictví bez řezníků, plná jen vepřového a nevrlych prodavaček, asi moc neinspirují. Některé písící studentky budou dokonce vegetariánky, na čem se s nimi lze shodnout? V knihách je – a české komentátory vůbec – ani nezajímají vlastní tvůrčí objevy, jenom jakási *téma*. Jak z toho ven? Číst a psát pořádně sám, jinou možnost nevidím.

Jistě. Ale: psaní o literatuře je také svého druhu instituce, což kromě jiného znamená, že jisté dovednosti se dají získat učením. Nechci teď Tebe ani čtenáře zatěžovat otázkami směřujícími k charakteru současné akademické literární vědy, ale učit se dá přece i od osobností, jenže ty prostě nejsou – já vidím snad jen dvě, a to Mojmíra Trávníčka a Jana Štolbu. Nemusí s nimi člověk vždycky souhlasit, ale je při četbě jejich textů svědkem toho, jak je psaní o literatuře věcí vážnou. A potom jsou samozřejmě básníci, ale – jsou skutečně schopni nahradit nebo udržet přemýšlení o literatuře, které přeci musí být životním úkolem?

Ale i Štolba je přece hlavně básník, a jeho komentáře jsou o to pronikavější! Jen básníci jdou v rozborech textů k podstatnému a dovedou je bezprostředně pojmenovat, tam, kde se „akademičtí vědci“ vyčerpávají šprtáním (ne-li vymyšlením) odtažitých systémů a kategorií. Zatímco pro universitní experty jsou básně Paula Celana předmětem nekonečných disputací, básníci je rázem chápou

v míře, v jaké jsou pro ně inspirující; pozdější lavinu akademických diskusí o Kafkovi podobně předem diskreditují pronikavé texty, které o něm ještě před válkou napsali Bruno Schulz nebo J.L. Borges.

I v obecné rovině máloco překoná eseje, které poesii věnovali Yves Bonnefoy, T.S. Eliot nebo Octavio Paz; jsou jistě rovněž inspirovaní akademici – jako Mukařovský – , nad tvůrci systémů však nakonec má navrch méně soustavný, ale múzičtější esejista, jako Walter Benjamin nad – jistě obdivuhodným – T.W.Adornem. Právě osobní vidění a „fixní ideje“ jsou přitom i zdrojem obecných objevů, u esejisty stejně jako u vědce... Pokusy o niternější přístup k tvorbě lze nicméně najít i u mladých českých akademiků, třeba u některých autorů kolem *Souvislostí*. To se ví, je nutné se k nim prodat převažující hlušinou – ale život je už holt z dobré poloviny nutné strávit tříděním.

Třídění je asi klíčové a dobré slovo i pro poezii . Někdy v tom přehrabování člověk zvedne zpocené oči a zaražen nechce uvěřit, jak může být psaní pro někoho tolik jednoduché. Jako by mezi psáním a sbírkou básní nebyly veliké plodivé propasti nejen ticha, ale také bolavého mlčení; ty zpropadené chvíle, kdy k Tobě svět nemluví. Jistě to prázdno znáš. Jak dlouho se s tím vlastně dá žít? Vzpomeň si na nějaký delší interval, kdy básně prostě nebyly? A vadí Ti ty chvíle? Je možné to čekání urychlit, nebo naopak – je to nakonec důležitější než napsaná báseň sama?

Báseň je událost, to se ví, která musí přijít, nelze ji vynutit. Lze na ni jen čekat a líčit oka, připravovat se na chvíli, kdy se chytí. Když nepřichází, budí to samosebou úzkost: to už se mi v životě nic nepříhodí, skončil jsem? Lze to ale brát i jako úlevu: to podstatné už mám za sebou, stačí už to jen domýšlet a nechat doznívat... Když nicméně báseň přijde, vrací se k Tobě zas v jediném detailu – aspoň na chvíli – celý svět, jen jí se do něj opravdu vpojujeme. Báseň je zkrátka dar, jímž vždy znovu opakujeme ten – jistěže danajský – , jehož se nám dostalo narozením: dar života.

Jsou ale i lidé, kteří mají potřebu život a báseň oddělovat, snaží se, podle mě zbytečně, pít po tom, co je víc – život nebo poezie. Proto se na závěr zeptám: když už člověk nějak ví nebo tuší, že je básník, když se pokouší básněmi nějak být, mohl by exist-

tovat bez nich? Tedy: je pro Tebe život bez poezie vůbec možný?

Těžko, to se ví. Ale poesie není jen v psaní básní, je taky v tom, jak si se světem hraje-
me pohledem, v tom, co si o něm tajně říká-
me se svou milovanou, v matoucích větách,
které nám sám našeptává ve spaní nebo při
ranním holení; zkrátka v tom, jak svět ve
svém zákulisí nepřestáváme proradně odvá-
dět od něj samého a pošetile ho rozesmávat
na jeho vlastní účet. Když už nad námi vyhra-
je, ať si aspoň o sobě tolik nemyslí...

Děkuji za rozhovor

Jakub Chrobák

WIESŁAW MALICKI

V Jablunkově-Návsí

Ireně a Jašovi Pyszkovým

Lžicemi jsem ukrajoval pohostinství
žádostivě jsem vdechoval vše domácí
Bokem plynul potok plný pstruhů
přes kamenité události
a goralské duše
Důstojné prahy domů
šeptaly modlitby
Podzimy a zimy
dýmily vysoko
Pánu Bohu do oken

Čas

Nesepsali jsme s ním smlouvu
když se k nám dostavil
Neustále musíme doplácet
do tak vyhnaných sázek
za jeho pobyt

Omnia mea mecum porto

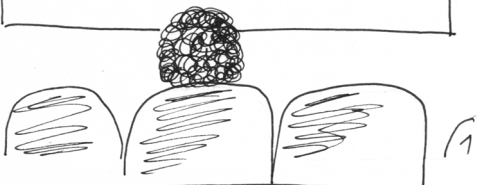
V mém lese byl další požár
V echu zaznívá ještě
hlas kukačky

Wiesław Malicki (1935) – polský básník, aforis-
ta a publicista žijící v Opolí. Časopisecky jako
básník debutoval roku 1962, knižně sbírkou Ka-
mienne ryby roku 1967. V češtině mu vyšly
knižně dva soubory aforismů: Nahé názory (1992)
a Slova proti větru (1996, 2. vydání 1997).

Trojici básní přeložil František Všetíčka.

Ahoj Michale, zase se blíží
uzávěrka Textu - co
komiks? Pavel

ČAU PAVLE, KOMIKS BUDE...M.

Michale, už bych to nějak
potřeboval... P.

JASNĚ, DNESKA VEČER
POŠLU! M

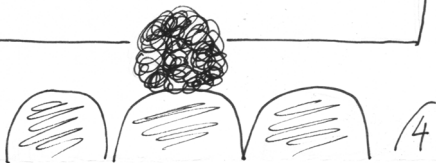

UÝBORNEJ NA'PAD - UMBERTO
JAKO MILAN KUNDERA -!

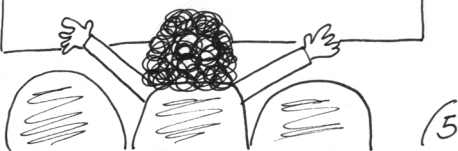
... Nic nedošlo - už
čekám jen na Umberta...

MAJÍ TO SKORO HOTOVÝ,
JEN TROCHU NESTÍHAJÍ...

??

!!

TYHLE
EXPERIMENTÁLNÍ
FILMY JSOU
ALE NUDA...

PETR MĚRKA

Češi jsou k Valachům sprostí

Takový Čech si klidně přijede do Valašské Tatranky svým nablýskaným luxusním favoritem a hned si hraje na haura. Myslí si, že před ním padneme do krojů, vezmeme valašky a s hlasitým jekotem na rozumu pomatených vidláků vtrhneme na Snětínské úředníky, kdy je skalpujeme a stáhneme zaživa z kůže. Ale my jsme přitom tady líní a romantičtí. Máme velké pupky a čisté montérky.

Už jsme si zvykli nepracovat. V současnosti nás navštěvuje hodně umělců ze zahraničí a malují nás jako exoty. Občas si také stříhneme nějakou tu vedlejší úlohu v akčním filmu, ale asi ze všeho nejvíc nám svědčí role notorických alkoholiků. Takový zpustlý a naprosto bezvýznamný život nás fakticky bere. Ráno, když se pořádně vyseřem, si dáme do ruksaku kus chleba s ovčím sýrem a pár petláhví s odporným červeným čučem. Zpoza kopce nám k tomu vychází slunce a my společně s ptáky zpíváme jako zjednaní. Stoupáme vzhůru travou, kouříme předražené cigarety a moc dobře o sobě víme, že nám na ceně nezáleží. Hlavně, že je nám fajn.

Po pár kilometrech si vybereme nějaké pěkné místo. Tam se ožerem a až do odpoledne blbnu. Ženské přijedou ve tři z továren a hned běží nadšeně do kuchyně uklohnit něco k snědku. Jsou krásné, kypré a rády se věnují rození.

Na Valašsku máme skvělé porodníky. Mnohdy nemají ani žádné vysoké školy. Stačí jim docela obyčejné kovářské kleště a hodně štěstí. Na rozum se tady nikdo nespolehá. Racionalita nám k ničemu není. To už si mnohem raději vyvoláme v noci na hřbitově duchy a ti nám ukážou, kde naši loupeživí předci zakopali ty ohromné hromady zlata ukradeného císařským.

Tento snadno nabytý kapitál pak využíváme marnotratně. Před časem jsme si tu začali stavět svépomocí protiatomové bunkry a též jsme se pustili do jednoho sila, protože se nám nedávno podařilo od Severokorejců koupit raketu s jadernou hlavicí. Až s tím budeme hotovi, namíříme ji na Prahu, zapneme si televizi a hned jak nás Češi zase naserou, tak bez kapky soudnosti stiskneme knoflík a srovnáme je se zemí i s těmi všemi turisty, co jich tam jen mají.

I my tu samozřejmě máme takové podvrtné živly. Jakmile k nám do vesnice přijedou, obrátíme jim kapsy naruby a pověsíme je hlavou dolů

na pouliční osvětlení. Poté pokrčíme nevinně rameny a vysvětlíme jim, že folklór je folklór.

Naši turisté mají pochopení a vděčně se vracejí. My na vesnici se všichni známe a máme se moc rádi. Pokud soused závidí sousedovi manželku a nebo nezletilou dceru, není nic snadnějšího, než si zajít do kůlny pro sekerku a zabít ho. Potom se osouloží vše na co stačí chtíč a život jde spokojeně dál. Ženy přivádějí na svět další a další děti a my muži se odpovídajícím způsobem bavíme v hospodě.

Ve Valašské Tatrance je spousta hospod. A všechny jsou od rána do půlnoci plné. Kdo nedegeneruje je sám proti sobě. Kdejaký vládní úředník by nám chtěl zkazit tuto harmonickou idylu, ale my jsme tvrdé dubové palice. Na nás musejí poslat armádu, ani policie s námi totiž nehne. A co je tu jen intelektuálů! Naše knihovna je přímo obrovská. Má pět nadzemních a stejný počet podzemních podlaží a v každém patře je striptýzový klub. Čtou zde výhradně muži. Ženy nemají na to čas. Pokud nejsou ve fabrice, musejí se starat o rodinu.

Pořádáme zájezdy k moři. Taky jen pro muže, ženy jsou nuceny zaopatřit dobytek a jiné zvířectvo, které tady v hojné míře chováme. Aby nám naše výprava hezky uběhla, sháníme lehké holky přes internet. Naložíme je na Snětíně a jedeme třeba do Turecka. Tam si na celých čtrnáct dní zalezeme do nějakého útulného a ne moc frekventovaného podniku a pořádně se zkouříme hašišem. Často pak nemáme na zaplacení, ale po každé to řešíme tak, že jim tu na oplátku necháme naše děvčata a oni nám sami ještě něco přihodí. My Valaši jsme měli s Turky vždycky dobré vztahy. Ale kdyby k nám nějaký přijel, tak vezmeme valašky a...

Když byli u nás naposledy. Někdy ve 13. století. Tak lehla Tatranka popelem, těla chlapů byla na kulech a hlavy se jim válely pod nohama. Z násilněné ženy, co přežily, odtáhly mnohdy dobrovolně společně s nimi do jejich země. Ještě dnes nám odtamtud přicházejí od jejich potomků zmatené a naprosto nečitelné pohlednice. Na Valašsku je prostě krásně a ze všeho nejhezčí je asi Jupe Vapulík.

Ten každé ráno vstane, vypije půllitr rumu a jde se podívat, co je nového v kuchyni. Čelem o desku stolu opřený tam sedí jeho tolik nenáviděný otčím. Jupe si otevře ledničku a vytáhne vodku. Tu zastrčí do kapsy tepláků a jde do dědiny. Staví se za Opinem. Chytanou se za ruce a společně vyrážejí ke Kosočtverci s čárkami mimo realitu. Tam si u Martinéze de Bačkory

objednají pivo a konzumují jedno za druhým až do 2 hodin odpoledne. Přibližně v tu dobu za nimi přiskotačí jejich místní čtrnáctileté fanyanky a prosí je, aby se v jejich doprovodu šli někam projít.

Máme tady na Valašsku dost lesů, a tak většinou chodíme tam. Jupe s Opinem nebyli výjimkou. Došli společně s lolitami do hájku a tam je opili vodkou. Svlékli je do naha a vyfotili si je na památku. Potom nasbírali nějaké lysohlávky a dost slušně se zhoubovali. V totálním jedu se vydali navštívit starého mládence Měchýře Pytlouna. To je jeden takový borec, který je hodně zkušený. Zazvonili na něj, on se vyklonil z okna a když tam spatřil tyto dva odjebky, byl z toho vyloženě nadšený a pozval je k sobě dál.

Otevřel jim dveře, vyšli po schodech a Jupe se ho zeptal, jestli si může půjčit jeho nafukovací pannu. Pytloun pustil film a donesl nějaké víno. Jupe byl za chvíli hotový a jenom co si setřel sperma ze žaludu, zapojil se živě do erudované debaty.

„Mně tedy rozhodně nohy nesmrdí!“ vykřikl nasupeně stále až příliš střízlivý Pytloun. „Možná tak ponožky,“ dodal už mnohem pokorněji a napil se vína.

Valaši jsou všeobecně pohostinný a mírumilovný národ. Větší prostáčky snad ani nenajdete. Ke všemu tady myslíme všechno upřímně. Pamatuju si, jak přišel Pytloun za jedním turistou a řekl mu:

„Vytáhnu ti páteř z těla.“

A skutečně to nebyla žádná planá výhrůžka ani legrace. Pytloun sáhnul tomu dotyčnému do konečníku a prudce trhl. Ta páteř mu dodneška visí nad postelí a on je na ten svůj úlovek nesmírně hrdý.

A když ten intelektuální film skončil, svlékli se všichni tři do naha a vyběhli se na silnici radovat společně s ostatními obyvateli Valašské Tatranky. K jejich potěše jim hrál obecní rozhlas kvalitní dechovku a náhodně projíždějící řidiči se nestačili divit, co je to tu všude za pitomce.

aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 80 Olomouc
e-mail: redakce@aluze.cz
tel.: 585 631 159

poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://www.aluze.cz>

PAVOL IČO

Z tmavých hôr

(poviedka inšpirovaná ľudovými rozprávkami)

Kráčame planinou. Obklopuje nás rovinatá krajina posiatá pásmi lesov.

Ideál o dobrodružnom putovaní po severoruských lesoch zrejme nebol až taký dokonalý... Začalo sa to kažiť, keď sme sa tu ocitli bez vody, v chlade pustatiny. Navyše pod mračnami zatemneným nebom. Občas sa však na oblohe objavil mesiac v splne.

Po čase sme vystúpili na kopec.

Rozprestrela sa pred nami zalesnené údolie. Nemali sme čo stratiť a tak sme pozbierali posledný zvyšok síl a rozbehli sa do tmy. No čím hlbšie do vnútra lesa sme vstupovali, tým bol redší. Zato stromy tu boli mohutnejšie, takmer bezlisté a ich kôra pripomínala uhoľ. Rozdelili sme sa a dohodli, že ak niekto niečo nájde, má zvriesknúť.

Mne obzvlášť chýbala voda, ktorú som neochutnal už takmer dva dni. Po chvíli Juro oznamoval svoj objav. Ukázal nám podlhovastú chalúpku, mierne zdevastovanú pôsobením času a vetra, kamenou cestičkou spojenou so studničkou pripomínajúcou miniatúrny domček. Rozradostnene sme sa k nej rozbehli a napájali sa plnými dúškami. Keď sme sa napili, rozhodli sme sa prezrieť dom.

Nebolo v ňom veľa nábytku, vlastne skoro žiaden, zato po podlahe bolo roztrúsené obrovské množstvo drevených dosiek.

Dom sa skladal zo štyroch úzkych a podlhovastých izieb, z ktorých dve boli celkom zaprotané smetím, lístím a starými haraburdami. Predná miestnosť bola vybavená oceľovou pieckou a podlahou, v ktorej bol zabudovaný zhrdzavený kruh.

Matúš kruh nadvihol. Spolu s ním nadvihol aj pár krátkych dosiek v tvare štvorca a tým otvoril časť podlahy. Potom sa pozrel na nás, zapálil triesku, ktorú do vzniknutej jamy hodil a vzrušene skočil do diery.

Nastala chvíľa nepokojného čakania, na konci ktorej vyšiel a začal rozprávať o svojich podzemných zážitkoch. Vraj prišiel k vysokej poličke s nespočetným množstvom fľašiek. Vďaka slabému svetlu mohol rozpoznať len to, že tekutina je tmavá, no ani to nevedel rozoznať presne kvôli tlstej vrstve prachu na povrchu fliaš. Korkové vrchnáky boli priškvarené voskom. Do vreciek nabral tri fľaše. Na dôkaz dve vyložil na červotočmi rozožratý stôl a pokračoval v rozprávaní. Keď trieska zhasla, oci-

tol sa uprostred úplnej tmy. Tá ho však nevyviedla z miery. Kráčal ďalej, až kým nezačul volanie akéhosi chraplavého hlasu. Zrýchlil krok a zacítil ako mu z vrecka čosi padá.

Fľaša sa rozbila o podlahu. Niekoľko črepín sa mu zarylo do stehna.

Do kaluže vzniknutej na zemi vložil prst a tekutinu ochutnal. „Je to víno!!“ rozradostnene zvolal a prepchal sa otvorom priamo nad jeho hlavou.

„...Od smädu teda rozhodne neumrieme!“ s úsmevom zakončil svoje rozprávanie a slastne sa z plného hrdla napil z čiernej, zaprášenej fľaše.

„...Hmm... suché! Len si dajte!“ , vynukoval nás, kým si dezinfikoval ranu na nohe.

Váhavo som sa napil. Naozaj nebolo zlé!

Dokonca samotný, vždy najviac podozrievavý Juro, sa ponúkol, že zíde dolu ešte po pár fliaš. Boli tam vína všetkých chutí; sladké, suché i trpké. Každý si ulovil po fľaške.

Pomaly nastala noc. Prišla aj únava a bezsenný spánok, ako počas posledných dní.

Uprostred noci sa však rozvíril v našich hlavách orchester tisícich tónov, pohltila nás tma a nastala, aj napriek tomu, že sme boli uprostred chladných lesov, horúčava.

Na ruke som nahmatol pár mazľavých flakov. Keďže som sa nemohol spoľahnúť na zrak, jazykom som ochutnal ich chuť. Pripomínala krv.

S hrôzou som rozpoznával jej charakteristicky železitú chuť.

Spanikárili sme. Začali sme pobežovať po dome, pričom sme do seba vzájomne neustále narážali.

Po chvíli hluk stíchol a zreteľne sme počuli jediný hlas, ktorý nás volal , každého osobitne, menom. Pred našimi očami sa začala formovať tvár - bledá s tmavočiernymi očami. Bytosť nemala vlasy a jej telo zahalovala tma.

Dotkol som sa chladných, kamenných tieňov, ktoré nás obklopovali. Boli vlhké ako steny jaskyne. Podlaha bola mazľavá a lepila sa ako blato.

Triasli sme sa zimou a strachom.

Odrazu sa naokolo rozprestrela ticho, až kým jaskyňu nerozozvučal neznámy, chraplavý a mohutný hlas: „Nemali ste sem chodiť, nemali ste narúšať posvätné miesta! Zachutilo vám víno? Kto z vás si všimol prímes jedov? A čo sladká voda zo studne? Všimli ste si kostry ukryté v jej hĺbikách?...Ty!“ , zreval, „pod' bližšie, postav sa na kraj mláky a povedz čo vidíš!“

Ja som, akoby čímisi ovládaný, pristúpil k širokej mláke a pozrel som sa dole... Vzápätí som zatúžil odvrátiť zrak, no nemohol som. Čosi ma nútilo pozerat sa dole.

Mláka už nebola len obyčajnou kalužou kalnej vody. Keď som sa do nej pozrel, premenila sa na priesvitnú tabuľu skla, cez ktorú bolo vidno priepasť.

„Čo vidíš, vrav!“, okríkla ma bytosť.

„Vidím tvory, ktoré vzdialene pripomínajú ľudí, no sú znetvorené, bez nosov a uší, telá majú posiate výrastkami. Mnohí majú krvavé rany po vypichnutí očí. Niektorí horia a váľajú sa po zemi, ale plamene nedokážu zmierniť. Iní sa topia v krvavo červených jazerách, z ktorých stúpa dym.“ Prichádzal som o hlas, žalúdok sa mi triasol strachom.

„Ďalej, ďalej, vrav!!“ vrieskal podivný hlas spojený s neprestajným smiechom.

„Nevládzem,“ odsekol som.

„Neklam! Pokračuj!“

Azda vyprovokovaný tajomnou bytosťou, hlas i bdelosť sa mi vrátili a pokračoval som:

„Ďalší sa váľajú v blate. Bahno a výkaly s pôžitkom strkajú do úst, potom vyvrátia a zmes opäť požijú. Iní robia to isté s vlastným močom. Ďalší, zrejme od hladu, okusujú si nohy a ruky, vždy vytrhnú veľký kus mäsa, ktorý im pomaly dorastá...“

Keď démon prižmúril oči, nazbieral som v sebe odvahu na to, aby som sa spýtal: „Čo od nás chceš?“

„Od kedy zajac kladie otázky vlkovi?“, zadunelo jaskyňou, „Som strážca planiny a vy moji otroci. Podvoľte sa mojej vôli, inak budete uvrhnutí do jamy večnej trýzne! Posledné roky prechádza planinou málo ľudí, aký ošoh by preto pre mňa mala vaša smrť? Chodte, doneste mi sedem obetí za sedem rokov môjho hladu, za sedem rokov, čo sa ľudská noha nedotkla tejto krajiny a ušetřím vás... Chodte! Stratte sa už! Máte päť dní.“

Rozbehli sme sa k svetlu za našimi chrbtami a ocitli sa na kraji planiny.

Zhodnotili sme, že siedmi bezvýznamní Rusi za naše životy rozhodne stoja.

Dohodli sme sa, že o tri dni sa stretne a posledné dva dni budeme hľadať spolu. O chvíľu na to sme kráčali osamote a svorne hľadali nejaké známky života.

Matúš sa vydal na juh, ja na východ a Juraj na západ.

Kráčal som niekoľko hodiny, cesta predo mnou bola stále pustá.

Za skalnatým vrchom pripomínajúcim mohyľu sa v diaľke objavili svetlá.

Vydal som sa smerom k nim. Obkolesená stromami hojne posiatymi listím, vynárala sa z húštiny dvojposchodová drevenica.

Pred domom štiepil triesky starec.

„Ten predsa nikomu nebude chýbať!“, pove-

dal som si v duchu a ukryl sa do húštiny. Netrvalo dlho, kým starec odložil sekeru a otočil sa ku mne chrbtom. Vtedy som k nemu pristúpil so slovami: „Musím vás zabiť, pochopte... ja to nechcem, ale....“

Starec sa na mňa vystrašene pozrel.

Schytil som sekeru a zafal mu ju hlboko do lebky. Zvrieskol. V dome sa rozsvietili svetlá.

Začal som vyberať sekeru.

Na dvor vybehla krásna, mladá, plavovlasá žena. Keď uvidela, ako sa márne snažím vyrvať sekeru zo starcovej hlavy, zhrozene zvrieskla, vbehla do domu a vrátila sa s brokovnicou. Zamierila na mňa. Ruky sa jej triasli.

Pomaly som sa blížil k nej. Od strachu takmer nedýchala.

Keď sa hlavňou pušky takmer dotkla mojej hrudi, zbraň som jej vytrhol z rúk.

Žena sa však rozbehla k druhej puške zavesenej na stene vo vstupnej hale domu.

Vystrelil som skôr, ako stihla zvesiť pušku. Žena sa sklátila na zem.

Z vnútra domu sa ozval plač. Na dvor vybehlo decko.

Cítil som sa mizeme, zakrýval som si oči. Keď som ich na chvíľu odkryl, to decko, malé plavovlasé dievčatko, zdvíhalo pušku a snažilo sa ju na mňa namieriť.

„Nie, polož to!...Prestaň!“, vykrikol som, ale dieťa ma ignorovalo.

Keď už malo prst na spúšti, vystrelil som. Dievčatko spadlo. Z jej tela sa valila krv.

„Prečo si ma nepočúvla !?“ , opakoval som snáď tisíc krát plačlivým hlasom.

Začalo sa mi zívaf. Onedlho som zaspal. Túžil som po pokojnom spánku, po tme, no bez prestania sa mi pred očami objavovali udalosti tej noci.

Ráno som všetky tri telá naložil na voz a uháňal k miestu stretnutia. Moju myseľ zmietali pochybnosti. Veď skade berieme istotu, že nás démon neoklame?

Navyše ma zužovali výčitky.

Večer som už bol na mieste ako prvý. Spravil som ohnisko a netrpezlivo vyčkával príchod priateľov. Ako prvý sa na koni prirútil Matúš. Vliekol so sebou dva zakrútené koberce.

Už z diaľky ma zdravil. Podľa jeho úsmevu som spoznal, že bol úspešný.

Len čo zosadol z koňa a bremeno, ktoré mal kôň pripevnené lanom o sedlo odhodil do kríkov, podal mi ruku , sadol si k ohňu a začal rozprávať svoj príbeh:

„Blúdil som dva dni, kým mi sen neukázal cestu k malej, drevenej chalúpku, v ktorej bývali dvaja

starci – muž so ženou. V tom sne sa mi zjavil potok, pri ktorom bola chalúpka. Presne taká akú som našiel. Malátne som do nej vstúpil.

Oni ma poľutovali a napojili. Potom mi navarili a napokon ma vyzvali, aby som sa umyl a ustlali mi posteľ. Takmer na nič sa nepýtali.

Ráno boli zhovorčivejší. Rozprávali akýmsi severoruským nárečím, v ktorom som rozpoznával len zlomky spisovných ruských slov.

Z ich rozprávania som pochopil, že široko – ďaleko nikoho niet a že potravu získavajú v lese. Ponúkol som sa, že pôjdem do lesa a z toho, čo nájdem navarím obed. Súhlasili.

Potešilo ma, že som sa mohol vzdialiť a aspoň na chvíľu si oddýchnuť od stareneho nepríjemného, pisklavého hlasu.

V lese som nazbieral jedlé aj jedovaté huby a ponáhlal sa späť do chalupy.

Do dvoch misiek som navaril zemiakovú kašu s prímiesou jedovatých húb a do jednej kašu z jedlých húb. Misky s otrávenými hubami som im ponúkol.

Veľmi im chutili. Vyjedli celý hrniec. Po večeri som sa ospravedlnil a odišiel na prechádzku.

Nechcel som sa pozerať na ich pomalú smrť.

Keď som prišiel späť, boli mŕtvi. Ich telá som zabalil do kobercov a ponáhlal sa sem.

A čo ty?“

Rozprávali sme sa až do neskorej noci a potom zaľahli. Matúš mi chcel telá ukázať, no ja som nemal záujem. Zdalo sa mi, že zhrubol. Mŕtve telá posúval kopaním. Akoby nevedel, že ešte včera boli živé.

Po rannom prebudení sme stále netrepezlivejšie očakávali príchod Juraja. Začínal sa už štvrtý deň. Mysleli sme na to, že zajtra o takom čase môže byť neskoro. Nebolo nám do reči. Na prahu noci sme sa konečne dočkali Jurajovho príchodu.

Zdal sa byť rozrušený. Pod očami mal ťažké vačky a pohyboval sa roztržito.

Keď sa upokojil a sadol si, pomaly, tichým hlasom spustil: „Stretol som pútnika. Dobrosrdečného, veselého chlapca. Bol nedobrovoľne pokrstený za pravoslávneho kresťana a rozhodol sa nájsť pravé učenie. Náuku, ktorá by ho spravila šťastným. Tvrdil, že putuje už štyri roky. Rozprával o tom, ako zbieral opále a o zvláštnych zážitkoch z lesov, keď vraj cítil blízko seba nejaké bytosti, ale nikoho nevidel. Putoval som spolu s ním. Na tretí deň sme sa ocitli pred mohutnou, strmou skalou. Nepokladali sme za nutné ju obchádzať a zbytočne sa zdržovať. Šplhali sme po zvetraných kameňoch a tešili sa čistému, horskému vzduchu a prekrásnemu výhľadu. Chvíľu pred dosiahnutím vrcholca sa jeden balvan pod váhou mojej nohy uvoľnil. Vykríkol som,

ale môj spoločník sa mi iba stihol pozrieť do očí. Potom ho balvan stiahol na dno priepasti. Nevydal ani hlásku...“

„A kde máš jeho telo?“, vyštekol Matúš.

„Ostalo tam.“, odsekol Ďuro.

„Idiot! A čo bude s nami? Kde si ho nechal?... Boha!...Veď nemáme siedme telo! No už je to aj tak jedno, nezostáva čas!“, vyprskol Matúš.

Juraj čosi zašeptal a rozbehol sa do kríkov. Po chvíli sa vrátil. Hľadel do ohňa a mlčal. Občas sa so späťmi dlaňami zadíval k nebesám a niečo zamrmlal. Noc sa krátila. Po čase sa v tichu začal rozliehať neznámy hlas:

„Dobrý večer! Hľadám jaskyňu démonov.“ A vzápätí dodal: „Oklamaní strachom zabúdate na to, že nepriateľ môže ublížiť jedine telu. Ale aj keď si uchováte svoje telá, trýzeň mysle zohaví vaše duše. Či myslíte, že vás opustia výčitky, že zostanete nepotrestaní?“

„Kto si?“, so záujmom sa k nemu obrátil Juraj, „Porad' nám ako sa zachrániť.“

„No len sa neposer! Zrejme je to nejaký šarlatán. Treba ho zabiť nech máme aspoň šiesteho!“, povedal Matúš a už sa načahoval po palicu. Chytil som ho za ruku a povedal: „Tak to teda nie!“

„Pusť boha, hovorím ti pusť, lebo..!“ odporoval Matúš.

„Odkiaľ beriete istotu, že vás démon neoklame a nezabije! Verte mi, v priepasti sú len tí, čo splnili jeho požiadavky. Spravodlivých, tých bez strachu, sa bojí!“

V tej chvíli som sa cítil oveľa lepšie. Aj Jurajovi viditeľne odľahlo. Iba Matúš stál so zhnuseným výrazom v tvári a nenápadne z krovia vyťahoval palicu. Krátko na to, čo pútnik dohovoriť, zmizol.

S Jurajom sme klakli na kolená, vzopli dlane a ruky vztýčili k nebesiam.

„Ďakujeme, ochrancovia!“ , zvolal Juraj.

„Obyčajný šarlatán a vy sa takto zosmiešňujete. Nemali ste ho nechať ísť! Čo bude teraz s nami?!“

„Daj nám pokoj! Vypadni! Kvôli tebe sme vrahovia!“ , osopil sa naňho Juraj.

„Tak dobre... vidím, že ste sa proti mne spikli! Zostaňte si tu. Modlite sa, ak chcete...ale ja verím len tomu, čo vidím a peklo som nevidel, ale jamu pre démonových odporcov áno. To vás presvedčilo jeho zmiznutie? Potratili ste rozum? Veď taký trik predvádzajú v cirkusoch! Ale ak sa bojíte pekla, ktoré nejestvuje, je to vaša vec!“

Po týchto slovách na chvíľu zmĺkol a premeriaval si nás, rovnako ako mi jeho, pohrdavým pohľadom.

„Škoda, že vás tu musím nechať“, pokračoval, „Ale mne na živote záleží, aj si ho zachránim!“

„Neblázni Matúš! Čo ak mal starec pravdu? Vyparil sa , to nemôžeš poprieť!“, presviedčal som.

Matúš iba pokrútil hlavou, uškrnul sa, vysadol na voz , na ktorom bolo naložených päť tiel a štvakone smerom k démonovej jaskyni.

S Jurajom sme sa dohodli, že sa nebudeme báť démonovho hnevu. Potom nás z ničoho nič premohla únava.

Prebrali nás padajúce ľadové kvapky. Porozhľadli sme sa a vďaka slabému slnečnému lúču zistili, že sme v jaskyni.

Ovieval nás vánok, ktorý sivými chodbami šíril puch priškvareného mäsa.

„Ale, ale, koho to tu máme...“, zachrčalo čosi za nami, „Zabudli ste! Povedal som sedem tiel!“

Zrak mi skĺzol na podlahu. V čiernej zemi sa čosi lesklo. Predmet som vytiahol. Boli to oči. Modré oči. Nemohol som sa zbaviť pocitu, že som ich už videl.

„Patrili Matúšovi,“ povedal Juraj.

Zhrozil som sa, podišiel pár krokov dozadu. O niečo som zakopol. Keď som sa pozrel pod nohy, zbadal som zdeformovanú hlavu. Len podľa kučeravých, zlatistých vlasov som spoznal, že patrila Matúšovi. Juraj našiel ostatné časti Matúšovho tela.

Z tmy sa vynorili pazúry a bledá, zakrvavená tvár. Postava, ohraničená iba matnými, bledými obrysami mierila k nám, no my sme stáli vzpriamené, rozhodnutí pozerat' sa smrti do očí. Odrazu sa prestala približovať. Jaskyňu rozozvučal zúfalý rev.

Podišiel som k mláke. Už sa pod ňou nerozprestierala priepasť. Odrazu to bola len obyčajná mláka. Povzdychli sme si a vyšli na vzduch. Planinu zaplavila červená žiara.

...Odrazu sme sa ocitli na trávniku, ktorý bol „ozdobený“ množstvom prázdnych, vínnych fliaš, pred dverami polorozpadnutého domu. Rozhliadali sme sa, ale Matúša nikde nebolo. Prezreli sme celý dom aj dvor. Napokon sme ho našli za studňou, schovaného v krovinách. Sťažoval sa, že mu hlava ide prasknúť, ale rovnakým pocitom sme trpeli všetci.

Keď sa trochu pozviechal, vydali sme sa lesom, späť na planinu. Cestou sme zahliadli starca, starenu a mladíka, ktorý zbieral zo zeme akési kamienky.

Slnko už zapadalo, keď sme stretli starca, mladú ženu a dievčatko. Zdali sa mi povedomí. Usmievali sa a zdravili nás už z diaľky, akoby nás poznali.

Keď sa naše pohľady stretli, zahanbene som odvrátil zrak.

JEN TAK

Pustou a popraškem probělavělou plání kráčí dvě postavy. Schýlené, shrbené, dýchají ztěžka a stranou proti sílícímu větru. Moc spolu nemluví, sem tam si cosi naznačí letným pohledem. Jdou sice zdánlivě přesně daným směrem, ovšem na této pláni vypadá ten pohyb nesmyslný – zauzlovaný, chvílemi krotký, poddávající se směru větru, chvílemi vzrušeně vyšlapující proti ostrému vzduchu.

I toto by mohl být jeden z obrazů našeho života – života, který pomalu, ale o to zřetelněji, ztrácí kontury. Světa, který se sám požívá; ne už ovšem od okasu, ale přímo od toho nejvýživnějšího, od bacheru. V době předvánoční je toto vždycky o něco zřetelnější a provokuje mě to ke stále otevřenějším konfliktům: se studenty v práci, s nebohými prodavačkami, se ženou, často i se sebou samým – prostě s tím vším, co dává dohromady život.

Čas na punč, bruslení, nebo jen prosté tlačání už není, čas na to stát fronty v masnách tohoto světa ano. Když ale potom ogárek třináctého prosince nemůže spat, pořád chce vypravovat o Ježíškovi v jesličkách, žádá jakési ubezpečení, že i k nám přijde, aby rozsvítil stromek a nechal pod ním dárky (v tomto pořadí i důležitosti), není to vysvobození, ale běs: možu já mu toto do budoucího života udělat? Musím.

A budu tak i na vysoké škole, dokud budu. V tomto semestru měl jsem co dělat se zhruba dvěma stovkami studentů prvního ročníku. Protože číst zasvěcené a opsané komentáře ke všemu možnému se mně nechtělo a ani to nebylo technicky možné, podmínil jsem zápočet drobností – třeba půl stránkovou čtenářskou analýzou – tedy textem, kterým by mně řekli, co oni mají s knihou, kterou si vybrali. Výběr byl velice gentlemanský – dílo světové literatury od počátků do konce 19. století. Nejprve se zděsili nad pojmem čtenářská analýza a začali vykřikovat, že jsou v prvním ročníku a s něčím takovým se nesetkali. Vysvětlil jsem jim, čeho si lze třeba všimnout – od verše po osobitý autorův styl, nebo třeba jen speciální téma. Nerozumíme, my jsme hlavně knihovníci, na střední škole jsme nic takového nedělali. „A jak spolu mluvíte o knížkách?“ Ticho. A v té chvíli mně to teprve došlo. Dal jsem jim vlastně ten nejtěžší úkol – chtěl jsem po nich, aby četli pozorně, tak, aby o svém čtení potom uměli podat zprávu – a to byl vlastně trest. Výsledek se dostavil poměrně

rychle – zlodějství. Celé trsy vět zkopírované z neznámějších internetových stránek, případně z doslovů ke zvoleným knihám. Když jsem viníky odhalil, argument byl jasný: ostatní to taky udělali, ale jim jste zápočet dal. Budu muset asi příští semestr vyházovat z oken. Buď je, a nebo sebe.

Ale nakonec se mně přeci jen dostalo naděje, tam, kde bych to nečekal. U studentů v tzv. kombinované formě, tedy u dálkových studentů. Tyto dámy drou po nocích, po práci, ale neošidí nic. Dostal jsem dokonce i dvě básně o Mrštíkově Santa Lucii (každou jinou!). Uklidňuje mě to i děsí naráz: ty dvě postavy ze začátku mohou být také básník a jeho vědec. Jenže nejdou na univerzitu, tam je nikdo nečeká, ale jdou do dědin, malých měst, zapomenutých barů, zkrátka – kráčejí zcela mimo akademický provoz. Toto jestli se nezmění, bude muset vzniknout nějaký nový, snad stejně životaschopný, kulturní a vědecký underground. Třeba se potom po večerech budeme setkávat nad svými čtenářskými zážitky spontánně a společně, tak, jak to už kolik roků provozujeme třeba my, co děláme Texty...

Jakub Chrobák

MICHAIL BARU

* * *

sobotní večer...
beznaděj
v zápachu smažené ryby

* * *

prázdná kavárna...
číšník dýchl na sklenici
leští znovu...

* * *

k večeru - silný mráz...
na větvích kaštanů rozkvétají
prvé, křehké hvězdy

* * *

vítr zmlkl...
zvolna snáší se z oblohy
vločky nočního ticha

* * *

stmívá se...
v oknech domu naproti
zažívají první sváry

SOCHA - VÝKŘIK, TŘPYTI!

Vážený pane Bělane, vážený Jakube,

nemám ve zvyku jezdit v září běžně do Bratislavy, abych si tam mohl koupit knihy s básněmi Erika Grocha a Ivana Laučíka a před odjezdem mimochodem zavítat do jednoho z brněnských knihkupectví a pořídit si v něm čerstvou sbírku sedm let starých veršů Ondřeje Macury a při té příležitosti „náhodou“ utkvět na té Vaší, ale to sem nepatří.

Nemám ve zvyku bezprostředně reagovat na vydané básnické sbírky, po nocích posílat do nakladatelství rozechvělé žádosti o kontaktní adresy na jejich autory a úzkostlivě čekat, zda mi vydavatel odpoví, ale to sem nepatří.

Nemám ve zvyku psát otevřené dopisy a přímo polemizovat s recenzenty a obsahem jejich sdělení, ale to sem patří. Patří to sem, protože Milena M. Marešová se ve své noticce ke třem novým sbírkám Literárního salonu na Portálu české literatury 25.9.2008 zmůže v kontextu Vaší knihy jen na ubohé nic:

„...Sbírka se od ostatních spoluvydaných nejvíce liší úpravou, jiným typem písma a hojnějším počtem doprovodných fotografií. Také JB má sklon k pohádkovosti, v níž lze nacházet odvrácenou stranu niterných komplexů [citace].“ Rumburaka na ni! Rumburaka na ni i s Fantomasovými hřeby! Jistě, typografie knihy je vyhraněná, ale o to jde přeci až ve druhém plánu! Popsat Vaši básnickou sbírku tím, že se „liši úpravou, jiným typem písma a hojnějším počtem doprovodných fotografií“, může jen ten, kdo se s ní bezostyšně mine...

Ale Marešová má potřebu pokračovat dále: „...forma vyjádření je z trojice prezentovaných nejúspornější: krátké básně spíše budí dojem poskládaných a sympaticky znějících dvoj- [citace] a trojverší [citace], jejichž půvab a svéráz zní sice občas nadneseně či jako říkačkové klišé, jindy ale jasně a pronikavě. Teprve až se tato dosud rozčeřená hladina usadí, bude možné zjistit, který směr Bělanova veršování převáží.“

Sympatická dvojverší? Sympatická trojverší? Říkačkové klišé? Veršování?

Přesné, ostré zářezy tupými předměty! Takové jsou mi Vaše básně. Básně na dřen, básně příčně, básně skrz. Totální čas v totálním prostoru. Děje. Zvuky. Otvory. (Není odkud! Není kam!)

Vy: „Klečíš nad jámou/ plnou světla;/ je půl-
noc.// Viděl jsi vesmír/ roztržený v půli -/ cáry
navzdory paměti.// Tam dole hoří světlo;/ jehly
plamenů/ vyšívají krajku prázdna.// Jsi tu i tam:/
světlu navzdory,/ navzdory paměti.“ [Světlo, str.
40]...

Vašimi básněmi mi vane jediné: „Buď jsi sle-
pý a všechno úsilí vysvětlit ti, co je modrá barva,
bude marné, nebo vidíš, a potom je zbytečné s
tebou mluvit o modré barvě...“ [René Daumal:
Klavikuly Vysoké poetické hry]

Naprostý a svrchovaný zjev současné po-
ezie!

Vojtěch Kučera

Jakub Bělan: *Stín (Rozplyneš se). Literární sa-
lon, Praha 2008*

SERGEJ MOREJNO

...

Děti mě budí a slovem „táta“
donutily roztřást se. Heslo –
odpověď, odpověď –
heslo. Jsou už dost velké
aby se mohly zeptat:
– Jak je ti?
– Nic moc
– *Mně taky nič moč*

...

Po půlnoci jsme se dostali k poslední věži.
Kočovnická hvězda nás provedla mlhou.
Stráž hleděla na zem bojovnými očima.
V motýlím chorovodu jsme
začali obléhání.
Vzali jsme se za ruce, chodili
a padali podél lesního potoka.

Nad ránem byla cítit pečeně
z polních kuchyní.
Válka se hlásila o svá ptačí práva.
Přitiskli jsme se k bílé kůře a zatajili dech.
Blažené teplo se rozlilo našimi větvemi.
Stali jsme se stromy.
Osud hrál za nás.

přeložil Jakub Grombář

Sergej Morejno (1964), ruský písničkář, bás-
ník z Rigy, překladatel polské poezie, autor
sbírky *Tam, kde*

